

DOI: 10.58423/2786-6742/2024-6-392-403
УДК 657.6:368

Андрій МАКСИМЮК

аспірант кафедри обліку та аналізу
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна
ORCID ID:0009-0008-4678-9429

АУДИТ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Анотація. Страхова галузь розглядається як невід'ємна частина ринкової економіки в аспекті акумуляції вільних коштів споживачів страхового продукту та створенні фінансового резерву від непередбачуваних подій. Досліджено рівень збільшення та зменшення валових страхових премій, валових страхових виплат, чистих страхових премій і чистих страхових виплат, обсяг страхових резервів, резервів зі страхування життя, технічних резервів. Здійснений аналіз страхового ринку надав змогу зробити висновки щодо його поточного стану. Доведено, що аудит повинен слугувати важливим механізмом контролю ефективності для страхових компаній, адже він підтримує і регулює управлінські процеси, зокрема, в галузі фінансів, бухгалтерського обліку та управління ризиками. В дослідженні пропонується визначення місця та ролі зовнішнього і внутрішнього аудиту в системі ефективного управління страховою компанією для використання потенціалу страхових компаній і створення позитивного впливу на фінансовий ринок України. Автори розглядають внутрішній аудит страхових компаній як специфічний напрям аудиторської діяльності, оскільки фінансова неспроможність страхової компанії стосується інтересів значної кількості осіб – страхувальників і застрахованих. Зовнішній аудит страховиків описано, як одним із методів захисту прав споживачів страхових послуг та прав власників страхової компанії. Зазначено, що у 2024 році набрав чинність новий Закон про страхування, який ґрунтується на вимогах Solvency II, а також Національний банк України з метою проведення оцінки якості активів страхових компаній запровадив вимогу про додатковий аудиторський звіт щодо страховика та затвердив порядок його подання. В дослідженні пропонується шляхи підвищення ефективності страхової діяльності, також перспективними дослідженнями є розроблення шляхів реалізації пріоритетних напрямів аудиту під час дії воєнного стану в Україні.

Ключові слова: страхові компанії, страховик, страхові премії, страхові виплати, закони, положення, аудит, регулятор.

JEL Classification: K 10, L 10, G 18, G 28, G 22, C 42, E 66

Absztrakt. A biztosítási ágazatot a piacgazdaság szerves részének tekintik a biztosítási termékek fogyasztóinak szabad pénzeszközeinek felhalmozása és az előre nem látható események elleni pénzügyi tartalék létrehozása szempontjából. A bruttó biztosítási díjak, a bruttó biztosítási kifizetések, a nettó biztosítási díjak és a nettó biztosítási kifizetések növekedésének és csökkenésének szintjét, a biztosítási tartalékok, az életbiztosítási tartalékok és a biztosítástechnikai tartalékok volumenét vizsgálják. A biztosítási piac elemzése lehetővé tette, hogy következtetéseket vonjunk le annak jelenlegi állapotáról. Bebizonyosodott, hogy a könyvvizsgálatnak a biztosítótársaságok hatékonyságának fontos ellenőrzési mechanizmusaként kell szolgálnia, mivel támogatja és szabályozza a vezetési folyamatokat, különösen a pénzügyek, a számvitel és a kockázatkezelés területén. A tanulmány javasolja a külső és belső könyvvizsgálat helyének és szerepének meghatározását a biztosítótársaság hatékony irányítási rendszerében annak érdekében, hogy kihasználja a biztosítótársaságok potenciálját, és pozitív hatást gyakoroljon Ukrajna pénzügyi piacára. A szerzők a biztosítótársaságok belső ellenőrzését a

könyvvizsgálói tevékenység sajátos területének tekintik, mivel egy biztosító pénzügyi fizetésképtelensége jelentős számú személy - a biztosítók és a biztosítottak - érdekeit érinti. A biztosítók külső könyvvizsgálatát a biztosítási szolgáltatások fogyasztóinak és a biztosítótársaság tulajdonosainak jogai védelmének egyik módszereként írják le. Megjegyzendő, hogy 2024-ben új, a Szolvencia II. követelményein alapuló biztosítási törvény lépett hatályba, és az Ukrán Nemzeti Bank bevezette a biztosítókról szóló kiegészítő könyvvizsgálói jelentés követelményét, és jóváhagyta a benyújtásának eljárását a biztosítótársaságok eszközeinek minőségének értékelése érdekében. A tanulmány javaslatokat tesz a biztosítási tevékenységek hatékonyságának javítására, valamint ígéretes kutatásokat dolgoz ki az ukrajnai hadi törvények során a könyvvizsgálat kiemelt területeinek megvalósítására.

Kulcsszavak: biztosítótársaságok, biztosító, biztosítási díjak, biztosítási kifizetések, törvények, rendeletek, könyvvizsgálat, szabályozó hatóság

Abstract. The insurance industry is considered as an integral part of the market economy in terms of accumulation of free funds of consumers of the insurance product and creation of a financial reserve against unforeseen events. The level of increase and decrease in gross insurance premiums, gross insurance payments, net insurance premiums and net insurance payments, the amount of insurance reserves, life insurance reserves, and technical reserves is studied. The analysis of the insurance market made it possible to draw conclusions about its current state. It is proved that audit should serve as an important mechanism for controlling efficiency for insurance companies, as it supports and regulates management processes, in particular, in the field of finance, accounting and risk management. The study proposes to define the place and role of external and internal audit in the system of effective management of an insurance company to utilize the potential of insurance companies and create a positive impact on the financial market of Ukraine. The authors consider the internal audit of insurance companies as a specific area of audit activity, since the financial insolvency of an insurance company affects the interests of a significant number of persons - insurers and insureds. The external audit of insurers is described as one of the methods of protecting the rights of consumers of insurance services and the rights of owners of an insurance company. It is noted that in 2024, a new Insurance Law based on Solvency II requirements came into force, and the National Bank of Ukraine introduced a requirement for an additional audit report on the insurer and approved the procedure for its submission in order to assess the quality of insurance companies' assets. The study suggests ways to improve the efficiency of insurance activities, and also promising research is the development of ways to implement the priority areas of audit during martial law in Ukraine.

Keywords: insurance companies, insurer, insurance premiums, insurance payments, laws, regulations, audit, regulator.

Постановка проблеми. Війна, яка триває в Україні, завдає великих руйнувань і спричиняє кризові явища в економіці. Фізичні та юридичні особи заздалегідь прагнуть уникнути збитків, спричинених зовнішніми обставинами, зокрема війною, яка у свою чергу суттєво коригує стан страхових компаній, що належить до ризикових фінансових установ. Сьогодні страхова галузь змушена працювати в дуже невизначених реаліях.

Зростання потреби в незалежній оцінці страхових компаній обумовлене необхідністю задоволення потреб зацікавлених суб'єктів в достовірній інформації щодо результатів аудиту страховиків, оскільки лише на підставі такої інформації можливо приймати вірні та зважені рішення.

Аудит страхових компаній і спеціалізованих перестраховиків є складовою частиною нагляду за їх діяльністю, а специфіка діяльності страхових компаній

визначає зміст, методи і процедури аудиту. Національний банк України (далі – НБУ), як регулятор страхового ринку, здійснює регулювання та нагляд за сферою страхування з метою формування платоспроможного, стабільного, конкурентного ринку, на якому дотримуються права споживачів страхових послуг.

НБУ заклав правові основи для формування ефективного, стабільного та конкурентного страхового ринку в Україні, належним чином захищаючи права споживачів страхових послуг. З цією метою запроваджено нову модель регулювання страхового ринку, яка враховуватиме положення директив Європейського Союзу, міжнародні принципи IAIS, світову практику та буде впроваджуватися поступово протягом перехідного періоду, який буде визначено після детального аналізу стану страхового ринку України. Таким чином, збалансована та комплексна модель аудиту може вивести страховий сектор із стагнації.

Одними з найважливіших факторів, що впливають на задоволення потреб зацікавлених сторін, є: рівень прозорості і інформаційної відкритості страховиків та результати аудитів.

Основними напрямками державного регулювання діяльності страхових компаній є підготовка нормативно-правових актів та методичних рекомендацій щодо проведення зовнішнього та внутрішнього аудиту страховиків; ліцензування страхової діяльності; підготовка та подача звітності для страхових та перестрахових брокерів; збір даних звітності страховиків; облік та підготовка страхових резервів зі страхування життя та інших видів страхування, крім страхування життя; визначення професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів страховиків та кваліфікаційних вимог до осіб, які можуть проводити актуарні розрахунки; методичні рекомендації щодо прозорості діяльності страхових компаній тощо.

Рекомендації та положення повинні вводитися для забезпечення правомірного зовнішнього і внутрішнього аудиту страховиків та здійснення зовнішніх перевірок якості аудиторських послуг, а також запобіганню у діяльності аудиторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань аудиту страхових компаній займалася велика кількість вітчизняних науковців, а саме: В.Бондар, О.Бондаренко, М.Базась, В.Бігдаш, О.Гаманкова, Т.Гарматій, О.Гунчик, Т.Калінська [13], Г.Кулагіна, О.Кушнір, М.Мних, І.Мельничук, О.Скаска [9], Т.Слюніна [10], Я.Самчинська [13], О.Сарахман [14], В.Френзель [10], В. Хижняк, В.Шірінян [12] тощо. Проте, сьогодні в умовах війни, широта й неоднозначність різних питань цієї проблеми визначили вибір авторами теми дослідження, його ціль, завдання й структуру.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Розвиток стабільного та надійного страхового ринку потребує значних зусиль як з боку регулятора, так і з боку зовнішніх і внутрішніх аудиторів, особливо у воєнний час, зумовлюють поглиблення даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження страхового ринку України за основними показниками, які дають змогу визначити його сучасний

стан функціонування та обґрунтувати роль внутрішнього і зовнішнього аудиту страхових компаній, які сприятимуть підвищенню якості їх роботи, особливо у нинішній ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війна в Україні стала випробуванням страхового ринку на витривалість. Як і в інших сферах економіки, у 2022 році перший і другий квартали стали найскладнішими для страхових компаній. У 2022 році (січень – березень) ринок скоротився на 20 %, а до червня 2022 року страховий ринок скоротився майже на 30%. Проте наприкінці 2022 року почалося поступове відновлення страхового сектору, і загалом річне падіння сягнуло 20%. Війна відкинула ринок приблизно на 5 років назад до рівня 2017 року. Водночас чисті страхові внески у 2022 році зменшилися на 16% до 38,6 млрд грн. Загальні страхові виплати у 2022 році досягли 13 млрд грн., чисті – 12,8 млрд грн., що на 27% менше (за обома показниками) порівняно з 2021 роком [1].

У 2022 році активи страховиків, що спеціалізуються на страхуванні ризиків, зросли на 6%, компаній зі страхування життя – на 18%. За цей рік ринок залишили 27 компаній, їх кількість скоротилася до 128. Проаналізувавши динаміку окремих сегментів страхування, ми побачили що вона була неоднорідною. Наприклад, обсяги страхування КАСКО скоротилися на 21%, медичного страхування – на 24%, ринок «автоцивілки» скоротився лише на 1%, а сегмент міжнародного страхування «Зелена карта» в цілому зріс більш ніж удвічі.

Страхування майна та страхування фінансових ризиків суттєво знизилися – удвічі і більше. У 2022 році обсяг валових премій, переданих на перестраховування, скоротився більш ніж вдвічі, а виплат – на 60 %. Важливо те, що порівняно з аналогічним періодом минулого року резерви збитків (заявлених до відшкодування, але ще не виплачених відшкодувань за страховими випадками) як за добровільним, так і за обов'язковим видами страхування зросли на 36% [2]. Загалом і страховики ризиків, і компанії зі страхування життя завершили 2022 рік із чистим прибутком, а рентабельність капіталу на кінець 2022 року для ризикових страховиків досягла 15%, для компаній зі страхування життя – 13% (нормальне значення не менше 10-12%).

У 2023 році після початку року ситуація на ринку почала покращуватися, і за підсумками першого кварталу українські страховики збільшили загальні премії на 4% - до 10,1 млрд грн. Обсяг чистих премій зріс на 6 %, сума валових страхових премій у першому кварталі 2023 року склала 3,8 млрд грн., а сума чистих внесків – 3,7 млрд грн. Обидва показники були на 19% вищими, ніж за аналогічний період 2022 року.

Також спостерігається тенденція до зниження ставок премій за основними видами страхування, а в деяких сегментах зафіксовано значне зростання. Наприклад, валові премії за договорами добровільного страхування автотранспорту в I кварталі (рік до року) зросли на 25,4%, премії з ОСАЦВ, вона ж «обов'язкова страховка» – це форма державного захисту потерпілих при ДТП – на 31%, за «Зеленою картою» – на 80% [2].

За перші два місяці 2024 року українські страхові компанії уклали 1124,1 тис. договорів страхування, що на 2,37% більше, ніж за аналогічний період, 74%

полісів страхування ОСЦПВ оформлено в електронному вигляді, тобто 830 тис. договорів із загальної кількості. У порівнянні з 2023 роком за відповідний період питома вага таких договорів, укладених у цифровому форматі, зросла на 17 відсоткових пункта (табл. 1).

Таблиця 1.

Питома вага укладених договорів страховими компаніями у цифровому форматі*

Договора	2023 (січень-лютий)	2024 (січень-лютий)	Темп приро- сту %
Кількість укладених договорів страхування ОСЦПВ, шт.	1 098 074	1 124 103	2.37
<i>в.т.ч. електронних договорів страхування, шт.</i>	708 766	830 085	17.12
Сума нарахованих страхових премій за договорами ОСЦПВ, тис. грн.	1 170 787,9	1 435 420,3	22,6
<i>в.т.ч за електронними договорами страхування, тис. грн.</i>	832 413	1 139 270	36,86
Середній розмір страхової премії, тис. грн.	1 066,21	1 276,94	16

*Сформовано авторами за джерелом [4]

За січень-лютий 2024 року загальна сума страхових платежів становила 1,43 млрд. грн., що на 22,6% більше за аналогічний період минулого року. Розмір середньої страхової премії за договором ОСЦПВ становить - 1 276,94 гривні (+16% у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року. Від початку року страхові компанії виплатили постраждалим у ДТП 802,8 млн. грн. компенсацій та врегулювали 24 928 вимог. Порівняно з показниками 2023 року кількість розглянутих заяв зросла на 23,8 %, а загальна сума страхових виплат – на 41 %. Частота настання страхового випадку становить 2,2% (+20% до попереднього періоду) (табл. 2).

Згідно з даними таблиці 2, порівняно з 2023 роком кількість задоволених позовів за європротоколом зросла на 8,5 %. З початку року за допомогою цього інструменту страхові компанії розкрили 8987 випадків, постраждалим виплатили 161,7 мільйона гривень компенсації.

НБУ постійно переглядає чинне законодавство страхового ринку та готує закони та інші нормативно-правові акти. У 2024 році набув чинності новий Закон про страхування [6] (далі – Закон), який базується на вимогах Solvency II. Концепція регулювання та нагляду за платоспроможністю страховиків Європейського Союзу – «Платоспроможність II» яка враховує різноманітні умови та ризики діяльності страховиків, а також встановлює нову парадигму платоспроможності страховиків, яка вимагає впровадження процесів і процедур як від страхових організацій, так і від наглядового органу [5].

Таблиця 2.

Страхові платежі за січень-лютий 2023-2024 роки*

Договора	2023 (січень-лютий)	2024 (січень-лютий)	Темп прирост у %
Кількість вимог, за якими прийнято рішення про виплату, шт. <i>в.т.ч. врегульованих з використанням «європротоколу», шт.</i>	20 132 8 278	24 928 8 987	23,82 8,56
Нарахована сума страхового відшкодування, тис. грн. <i>в.т.ч. врегульованих з використанням «європротоколу», тис. грн.</i>	569 499 130 399	802 826 161 796	40,97 24,08
Частота настання страхового випадку (за врегульованими вимогами), %	1,83	2,2	20,2

*Сформовано авторами за джерелом [4]

Закон змінює ряд вимог до страхових компаній, а саме: страховики повинні мати прозорі структури власності, розкривати інформацію про всіх власників істотної участі та ключових учасників компанії; при реєстрації страхові компанії повинні будуть подати трирічні бізнес-плани; введено вимоги до системи корпоративного управління товариства (особливо до роботи ради та правління). Керівники страхових компаній та особи, відповідальні за ключові функції, повинні відповідати кваліфікаційним вимогам професійної придатності та професійної репутації, а погоджувати їхнє призначення буде НБУ[7].

Як бачимо з вище наведеного, діяльність страхових компаній є ризикованою справою, особливо у воєнний час. Тому розвиток стабільного та надійного страхового ринку потребує значних зусиль як з боку регулятора, так і з боку аудиторів. Що стосується страховика, то розрізняють внутрішній (всередині страхової компанії) і зовнішній аудит.

Метою внутрішнього аудиту страхової компанії є, перш за все, контроль і попередження, а також нагляд за дотриманням контрольних функцій керівниками, спеціалістами, матеріально відповідальними особами, працівниками бухгалтерії та іншими працівниками страхової компанії. Внутрішній аудит необхідний для забезпечення ефективності системи внутрішнього контролю та запобігання порушенням.

За внутрішній аудит відповідає сама страхова компанія або один з її підрозділів, тобто орган контролю в самій компанії. Орган внутрішнього контролю може проводити перевірку в самій страховій компанії або в її підрозділах. Страховик повинен забезпечити створення і ефективне виконання функції внутрішнього аудиту в страховій компанії відповідно до вимог Закону про страхування та Положення про вимоги до системи управління страховиком [8].

Відповідно до функцій страхової компанії основними завданнями внутрішнього аудиту є: запобігання страховому шахрайству; ефективність функції управління ризиками; достатність формування страхових резервів; обґрунтованість актуарного ціноутворення; розмежування коштів акціонерів і

страхувальників; ведення проміжних рахунків; обґрунтованість визнання доходу; державна компетенція; забезпечення дотримання нормативної бази.

Основними об'єктами внутрішнього аудиту є: аудит страхових внесків; аудит страхових виплат; аудит страхових резервів; агентська податкова перевірка; аудит коштів і перевірка банківських операцій. Внутрішній аудит доходів і витрат страхової організації - це формування висновку про достовірність показників звіту про фінансову діяльність. Як джерела аудиторських доказів використовуються: звіт про прибутки (збитки) та інший сукупний дохід; договори страхування, загального страхування, перестрахування; договори оренди; облікова політика, облікові регістри для рахунків; оригінали документів, що підтверджують доходи.

Внутрішній аудит обґрунтованості складу доходу по горизонталі дозволяє оцінити, в якій частині складових доходу відбулися найбільші відхилення, які темпи зростання та який коефіцієнт зростання пропорційний формуванню доходу. Внутрішній аудит обґрунтованості складу доходів за вертикалями дозволяє сформулювати професійну думку про те, яка складова має найбільшу питому вагу в загальній сумі доходів. При проведенні аудиту внутрішніх витрат аудитор насамперед визначає доцільність вибуття активів за рахунок коштів страхової компанії.

У процесі аудиту важливо визначити правильність співвідношення витрат з відповідною групою, що має місце за основними видами діяльності страховика, передбачених документами, встановленими нормативно-правовими актами. Процедури аудиту витрат залежать від положень облікової політики, які визначають: методику розрахунку собівартості страхових продуктів, порядок розподілу загальновиробничих та адміністративних витрат. Внутрішній аудит витрат проводиться після перевірки обґрунтованості понесених страховиком витрат та документального оформлення витрат, якщо вони понесені в процесі діяльності, спрямованої на отримання доходу.

У цьому випадку, на наш погляд, принципове значення має класифікація витрат. В якості вихідної інформації для перевірки обґрунтованості витрат використовується матеріал горизонтального і вертикального аналізу складу і структури витрат страхової організації. Внутрішній аудит зобов'язань включає перевірку як зобов'язань інших організацій і громадян перед страховою організацією (дебіторська заборгованість), так і зобов'язань страховика перед іншими організаціями і особами (кредиторами). Дебіторська заборгованість організації, обґрунтованість якої визначена аудитором, відображається в розрізі очікуваних платежів по її поверненню.

Метою зовнішнього аудиту є перевірка законності господарських операцій, достовірності фінансової звітності, бухгалтерського балансу, а також визначення, наскільки відповідає ведення бухгалтерського обліку встановленим стандартам і процедурам.

З метою оцінки якості активів страхових компаній НБУ ввів вимогу щодо надання страховиком додаткового аудиторського звіту та затвердив порядок його подання. Відповідна вимога передбачена Положенням про вимоги до додаткового

звіту суб'єкта аудиторської діяльності щодо страховика та порядку його подання, затвердженим постановою Правління НБУ від 15 лютого 2024 року № 20, яке набирало чинність з 17 лютого 2024 року [17].

Метою надання додаткового звіту по страховику за 2023 рік є перевірка стану активів, які будуть використовуватися при розрахунку статутного капіталу за новими правилами, а також підтвердження наявності у страховика документів на право власності та оцінка розмір страхової компанії. До переліку активів, про які буде потрібна додаткова інформація, в першу чергу входять нерухомість, цінні папери, залишки на банківських рахунках і дебіторська заборгованість, термін оплати якої ще не настав.

Аудитор має подати додатковий звіт до НБУ не пізніше 30 червня 2024 року. Затвердження Положення та виконання вимог до складання додаткового звіту аудитором є першим кроком у напрямі проведення повноцінної регулярної оцінки якості активів (AQR) страховиків. Її упровадження відбуватиметься після приведення страховиками своєї діяльності у відповідність до нових вимог, передбачених Законом України «Про страхування» та відповідних регуляцій НБУ [17].

При проведенні зовнішнього аудиту аудитор зазвичай реалізовує програму послідовно за списком питань, який він готує перед початком аудиту. При цьому аудитор використовує формат аудиторського звіту, рекомендований Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [11].

Під час аудиту страховики перевіряються як за загальними питаннями, характерними для діяльності юридичних осіб багатьох галузей економіки, так і за конкретними операціями, притаманними тільки страховим компаніям. Поширені питання включають перевірку операцій з основними, матеріальними та нематеріальними активами, дотримання законодавства про працю та нарахування заробітної плати, виставлення рахунків і платежів, казначейські операції, взаєморозрахунки з боржниками та кредиторами та багато інших. Контроль цих операцій і розрахунків у страховиків принципово не відрізняється від подібних перевірок в інших сферах діяльності, оскільки в обох випадках суб'єкти господарювання в своїй роботі керуються одними і тими ж нормативними документами.

Особливості перевірок страховиків визначаються характерними рисами страхової діяльності, і як наслідок, наявністю спеціального страхового законодавства, відмінностями в обліку, звітності, визначенні фінансових результатів і податках.

Крім того, під час перевірки має бути встановлено відповідність здійснюваної діяльності вимогам нормативно-правових актів, відповідність видів страхування, які здійснюються та дозволені за ліцензією. Перевіряючи правильність застосування плану рахунків бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності страхових організацій, необхідно враховувати особливості організації бухгалтерського обліку та звітності страховика.

При проведенні зовнішнього аудиту варто звернути пильну увагу на моніторинг правильності укладення договорів страхування, правового оформлення та обліку, а також виконання та обліку операцій зі страхування, загального страхування та перестраховування.

Основною статтею витрат страховика є страхові виплати. Тому багато уваги та часу приділяється обґрунтованості та своєчасності сплати страхових внесків та перевірки обґрунтованості відмов у виплаті страхових виплат страхувальникам. Специфіка страхування визначає необхідність формування страховими організаціями спеціальних резервів. Під час перевірки необхідно визначити обґрунтованість сформованих страхових резервів та їх відповідність прийнятим зобов'язанням, дотримання умов розміщення страхових резервів, наданих органом страхового нагляду.

Страховики мають істотні особливості складу витрат, що включаються до собівартості страхових послуг, що також визначає їх відмінності у формуванні фінансових результатів. Тому під час аудиту має бути встановлено доцільність включення окремих витрат до собівартості страхових послуг та правильність формування фінансових результатів [13].

Зовнішній аудит дозволяє власникам і керівникам бізнесу переконатися, що існуючі страхові рішення дійсно забезпечують надійний захист від несподіваних фінансових витрат, а тим більше від нечесного страховика.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Взаємозв'язок між внутрішніми та зовнішніми аудиторами полягає в тому, що, незважаючи на відмінності в цілях і обов'язках, деякі способи досягнення цілей часто схожі, і тому аспекти внутрішнього аудиту можуть бути корисними для визначення характеру, часу та масштабу зовнішнього аудиту. аудиторські процедури.

Принципи та масштаби співпраці між внутрішнім і зовнішнім аудитом вимагають розробки певних кращих практик, які обов'язково будуть впроваджені з часом – внутрішній аудит є відносно новим механізмом контролю в страхових організаціях, і як методологія його роботи, так і його зміст є ще в процесі формування. Слід підкреслити, що цілі внутрішнього аудиту відрізняються від цілей зовнішнього аудиту, який визначається як фінансовий аудит. Безсумнівно, така співпраця є корисною як з точки зору внутрішнього, так і зовнішнього аудиту, оскільки може сприяти досягненню завдань аудиту та сприяти підвищенню ефективності відповідних механізмів контролю.

Доведено, що аудит страхових компаній має слугувати важливим механізмом моніторингу ефективності, оскільки він підтримує та регулює процеси управління, зокрема, у сфері фінансів, бухгалтерського обліку і управління ризиками.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є розробка шляхів реалізації пріоритетних напрямків аудиту в умовах воєнного стану в Україні.

1. Дотримання страховиками вимог щодо належного та своєчасного оприлюднення інформації про свій фінансовий стан: подання нормативної звітності; розкриття інформації щодо дотримання фінансових нормативів; виконання окремих операцій; формування показників звітності.

2. Дотримання страховиками обов'язкових фінансових нормативів/здійснення ризикової діяльності.

4. Належне виконання страховиками своїх зобов'язань за укладеними договорами страхування: динаміка та формування кредиторської заборгованості зі страхових виплат та резерву заявлених, але неоплачених збитків.

5. Оперативний моніторинг критичних показників діяльності страховиків (cash-flow).

Список використаних джерел

1. Рейтинг надійності страхових компаній України 2023. URL: <https://mind.ua/publications/20258307-rejting-nadijnosti-strahovih-kompanij-ukrayini-2023> (дата звернення: 18.11.2023).
2. Страхові компанії України 2023. URL: <https://insurancebiz.org/discuss/rating/detail.php?ID=9321> (дата звернення: 23.12.2023).
3. Найкращі страхові компанії України 2024 за версією Delo.ua URL: <https://delo.ua/finance/naikrashhi-strahovi-kompaniyi-ukrayini-2024-golosuvannya-428418/> (дата звернення: 12.01.2024).
4. Від початку року страхові компанії уклали понад 1,1 млн. договорів ОСЦПВ. URL: <https://www.mtsbu.ua/news/post/vid-pochatku-roku-strahovi-kompaniyi-uklali-ponad-11-mln-dogovoriv-oscpv> (дата звернення: 16.02.2024).
5. Юхименко В. М. Концепція SOLVENCY II в системі нагляду за платоспроможністю страхових організацій в нових економічних умовах. URL: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/4_yuhimenko.htm (дата звернення: 04.02.2024).
6. Про страхування: Закон України про страхування від 18.11.2021 р. № № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20/ed20211118#Text> (дата звернення: 04.09.2023).
7. Страхові компанії працюватимуть за новим Законом із 2024 року. URL: https://buh.ligazakon.net/news/208279_strakhov-kompan-pratsyuvatimut-za-novim-zakonom-z-2024-roku (дата звернення: 21.02.2023).
8. Положення про вимоги до системи управління страховика від 27 грудня 2023 р., № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text> (дата звернення: 17.04.2024).
9. Сарахман, О. М., Скаско, О. І., Вовчак, О. Д., Волкова, О. К. (2015). Внутрішній аудит у банку: навч. посібник. К.: УБС НБУ. С. 239. URL: http://lpkafoa.lviv.ua/wp-content/uploads/2011/12/AUDYT_2015.pdf (дата звернення: 15.07.2023).
10. Френзель, В., Слюніна, Т. Оптимізація діяльності страхового сектору через впровадження ефективної системи внутрішнього аудиту. Економіка та суспільство, (31). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-32> (дата звернення: 18.09.2024).
11. Сарахман О.М., Шурпенкова Р. К. Вплив війни на аудиторську професію. Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції: матеріали XI міжн. наук. конф. Одеса: ОНЕУ, 2023. С. 233-234. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/35505/1/S_MEYNSTRYM-TENDENTSIYI_267 (дата звернення: 15.04.2024).
12. Шірінян Л. В. Фінансовий аудит страховика як метод контролю і регулювання діяльності страхової компанії / Л. В. Шірінян // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 7. - С. 114-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_7_27 (дата звернення: 26.12.2023).
13. Самчинська Я.Б., Калінська Т.А. Методичні аспекти аудиту діяльності страхових компаній. URL: [file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Vchnu_ekon_2014_2\(1\)_30.pdf](file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Vchnu_ekon_2014_2(1)_30.pdf) (дата звернення: 27.03.2024).
14. Сарахман О.М., Шурпенкова Р.К. Діяльність і звітування учасників ринку небанківських фінансових послуг регулятора під час дії воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій.

- електрон. наук. фахове вид. 2022. Серія: економіка та управління (6). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-08-01> (дата звернення: 22.01.2024).
15. Сарахман О.М. Сучасні реалії аудиторської діяльності в період воєнного стану і післявоєнного відновлення економіки: збірник тез доповідей між. наук.практ. конф., (Київ, 30 лист. 2022 р.). Київ: 2022. С. 229-232 . URL: <http://e.ieu.edu.ua/bitstream/123456789/524/1/Panchenko%20marketing.pdf> (дата звернення: 15.01.2024).
16. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон про аудит від 21.12.2017 р. № № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 11.04.2024).
17. Положення про вимоги до додаткового звіту суб'єкта аудиторської діяльності щодо страховика та порядку його подання від 15.03.2024 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020500-24#Text> (дата звернення: 17.03.2024).
18. Вимоги про додатковий аудиторський звіт щодо страховика (за даними НБУ). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-zaprovadiv-vimogu-pro-dodatkoviy-auditorskiiy-zvit-schodo-strahovika> (дата звернення: 12.03.2023).

References

1. Reitynh nadiinosti strakhovykh kompanii Ukrainy 2023. URL: <https://mind.ua/publications/20258307-rejting-nadiinosti-strahovih-kompanij-ukrayini-2023> [in Ukrainian].
2. Strakhovi kompanii Ukrainy 2023. URL: <https://insurancebiz.org/discuss/rating/detail.php?ID=9321> [in Ukrainian].
3. Naikrashchi strakhovi kompanii Ukrainy 2024 za versiieiu Delo.ua URL: <https://delo.ua/finance/naikrashhi-straxovi-kompaniyi-ukrayini-2024-golosuvannya-428418/> [in Ukrainian].
4. Vid pochatku roku strakhovi kompanii ukladly ponad 1,1 mln. dohovoriv OSTsPV URL: <https://www.mtsbu.ua/news/post/vid-pochatku-roku-strahovi-kompaniyi-uklali-ponad-11-mln-dogovoriv-ospv> [in Ukrainian].
5. Iukhymenko V. M. (2017). Kontseptsiiia SOLVENCY II v systemi nahliadu za platospromozhnistiu strakhovykh orhanizatsii v novykh ekonomichnykh umovakh. URL: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/4_yuhimenko.htm [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy pro strakhuvannia. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
7. Strakhovi kompanii pratsiuvatymut za novym Zakonom iz 2024 roku. URL: https://buh.ligazakon.net/news/208279_strakhov-kompan-pratsiyuvatimut-za-novim-zakonom-z-2024-roku [in Ukrainian]
8. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vymohy do systemy upravlinnia strakhovyka vid 27 hrudnia 2023 roku № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text>
9. Sarahman, O. M., Skasko, O. I., Vovchak, O. D., Volkova, O. K. (2015). Vnutrishnii audyt u banku: navch. posibnyk. K.: UBS NBU [in Ukrainian].
10. Frenzel V., Sliunina T. (2021). Optyimizatsiia diialnosti strakhovoho sektoru cherez vprovadzhennia efektyvnoi systemy vnutrishnoho audytu. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-32> [in Ukrainian].
11. Sarahman O.M., Shurpenkova R. K. (2023). Vplyv viiny na audytorsku profesiui. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/35505/1/S_MEYNSTRYM-TENDENSIYI_267-268.pdf [in Ukrainian].
12. Shirinian L. V. (2012). Finansovyi audyt strakhovyka yak metod kontroliu i rehuliuвання diialnosti strakhovoi kompanii. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_7_27 [in Ukrainian].
13. Samchynska I.B., Kalinska T.A. (2014). Metodichni aspekty audytu diialnosti strakhovykh kompanii. URL: [file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Vchnu_ekon_2014_2\(1\)_30.pdf](file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Vchnu_ekon_2014_2(1)_30.pdf) [in Ukrainian].

14. Sarakhman O.M., Shurpenkova R.K. (2022). Diialnist i zvituvannia uchasnykiv rynku nebankivskykh finansovykh posluh rehulatoru pid chas dii voiennoho stanu. Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia, (6). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-08-01> [in Ukrainian].
15. Sarakhman O. (2022). Suchasni realii audytorskoj diialnosti v period voiennoho stanu i pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky. URL: http://e.ieu.edu.ua/bitstream/123456789/485/1/Conf_IEU_2022 [in Ukrainian].
16. Zakon pro audyt. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> [in Ukrainian]
17. Polozhennia pro vymohy do dodatkovoho zvituvannia subiekta audytorskoj diialnosti shchodo strakhovyka ta poriadku yoho podannia vid 15 liutoho 2024 roku № 20 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020500-24#Text> [in Ukrainian]
18. Natsionalnyi bank zaprovadyv vymohu pro dodatkovyi audytorskyi zvit shchodo strakhovyka. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-zaprovadiv-vimogu-pro-dodatkoviy-auditorskiy-zvit-schodo-strahovika> [in Ukrainian]